

Česko nestihá úkoly z Bruselu, doplácí na to stát i byznys

Ministerstva nestihla převést do českých zákonů desítky evropských směrnic. Česku hrozí miliardové sankce.

– TEXT – Alžběta Vejvodová

Česko nestihá do svých zákonů převádět pravidla z evropských směrnic. Aktuálně má takových nedodělků 35. A v průměru je oproti termínům stanoveným Evropskou unií v prodlení půl roku. Tak špatný výsledek překvapil i novopečeného ministra pro legislativu Michala Šalomouna. „Čekal jsem nedodělků v řádu jednotek předpisů,“ říká. Problémem také často bývá přílišná tvrdost zákonodárců při aplikaci evropských pravidel do tuzemského právního řádu. Na obojí doplácí především podniky.

Česko je co do počtu pozdě transponovaných evropských předpisů dlouhodobě nad průměrem Evropské unie. Jeho výsledky se ale výrazně zhoršily v posledních dvou letech – podle ministra Šalomouna z šesti směrnic s uplynulou lhůtou pro transpozici na konci roku 2019 až na aktuálních 35. „Nejde přitom o žádnou banalitu, ale hrozí nám i miliardové sankce,“ upozorňuje Šalomoun.

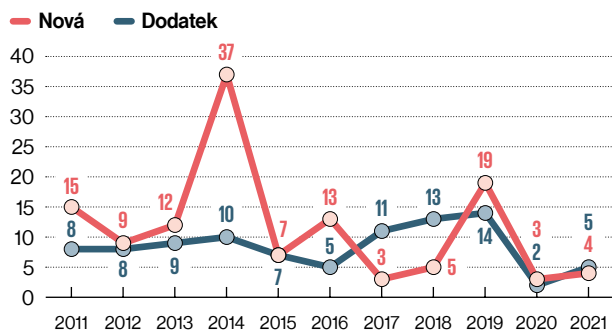
Nárůst počtu prodlení je o to více alarmující, že Evropská unie v letech 2020 a 2021 přijala jen sedm nových

V počtu pozdě transponovaných předpisů je Česko dlouhodobě nad průměrem Evropské unie. V posledních dvou letech se ale jeho výsledky ještě zhoršily.

směrnic a sedm dodatků, tedy o 19 méně než jen v samotném roce 2019.

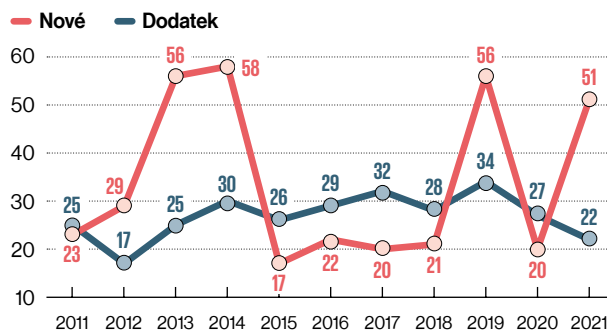
Zpoždění při přijímání směrnic vede v krátké době, zpravidla do jednoho měsíce, k zahájení řízení pro porušení povinností ze strany Evropské komise. I v počtu těchto řízení patří Česko mezi státy unie k nadprůměru. Při déletrvajícím zpoždění pak reálně hrozí Česku zmíněná pokuta. Na českých ministerstvech se sice traduje, že Evropská unie členské státy nesankcionuje, opak je ale pravdou. Například předloni muselo zaplatit Rumunsko

Směrnice přijaté Evropskou unií

Zdroj: EUR-Lex

Nařízení přijatá Evropskou unií

Zdroj: EUR-Lex

Evropské komisi tři miliony eur a Irsko dva miliony eur za to, že do svých právních řádů včas nepřevedly směrnici proti praní špinavých peněz z roku 2015.

„S transpozicemi v prodlení je potřeba něco velmi rychle udělat. Aktuálně je to největší legislativní výzva, před kterou stojíme,“ říká Michal Šalomoun a dodává: „Naše vláda již k polovině března stihla Poslanecké sněmovně předložit 16 návrhů zákonů týkajících se uvedených směrnic a další předloží v nejbližších týdnech, ale stav je bohužel natolik žalostný, že to bude běh na delší trať.“

Hříšníci se vymlouvají na covid a volby

S nejvíce předpisy jsou podle zprávy vlády o přejímání legislativních závazků z EU, kterou má týdeník Ekonom k dispozici, v prodlení resorty dopravy, financí a průmyslu a obchodu. „Za prodlení může hlavně pandemie covidu-19, kdy byla činnost Parlamentu České republiky zaměřena zejména na projednávání nezbytných návrhů souvisejících s koronavirovou krizí a projednávání jiných legislativních návrhů bylo pozdrženo,“ vysvětluje mluvčí ministerstva dopravy Martin Brychta.

Podle Markéty Poslušné z ministerstva spravedlnosti situaci ještě zhoršil loňský volební rok. Projednávání řady předpisů poslanci nestihli a nově sněmovna podle parlamentních pravidel nemůže jednoduše s přijímáním nedokončených předpisů pokračovat. Vláda je musí předložit znovu.

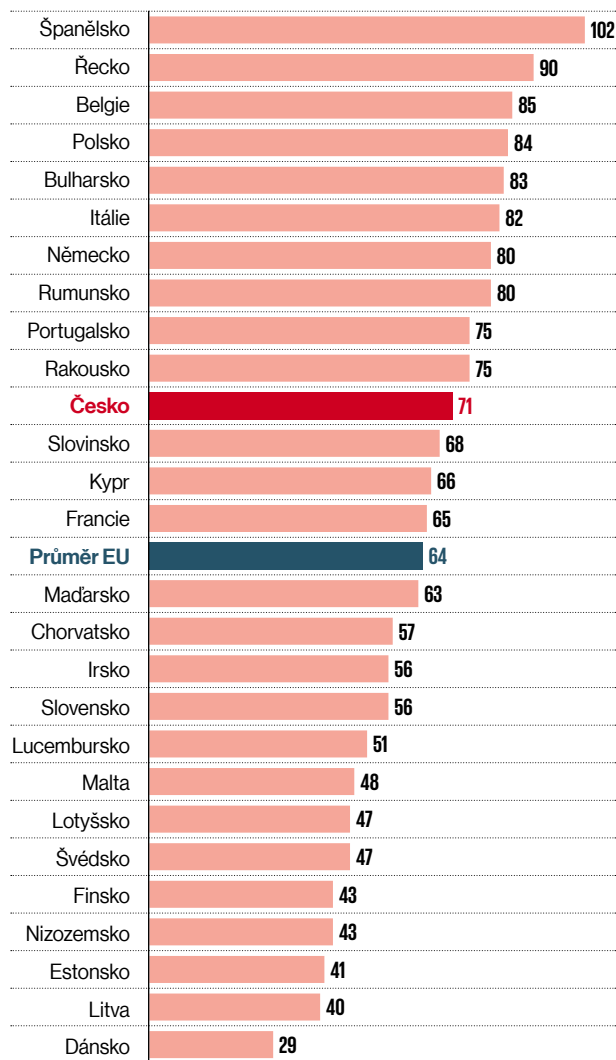
Například ministerstvo dopravy se snaží svůj deficit urychleně dohnat a všechny své chybějící návrhy předložilo již na konci minulého roku vládě k novému projednání. Jiné resorty ale tak rychlé nejsou. Na znovupředložení tak například čeká návrh zákona o ochraně oznamovatelů, u nějž termín daný z Bruselu vypršel loni v prosinci. A návrh zákona zavádějící hromadné žaloby, u nějž lhůta uplyne letos.

Zpoždění českých zákonodárců brzdí byznys

Opožděné přijímání předpisů z EU není přitom problematické jen kvůli hrozbě sankcí. Ještě závažnější potíže může přivodit firmám, které kromě Česka podnikají i v dalších zemích unie. „Nemohou se spolehnout, že stejná pravidla pro jejich byznys platí jak v Česku, tak ve zbytku Evropského hospodářského prostoru,“ popisuje vedoucí partner advokátní kanceláře bpv Braun Partners Arthur Braun.

Firmy tak podle něj musí ve zvýšené míře využívat služeb poradenských kanceláří a advokátů, aby se ujistily, co ve které zemi vlastně platí. „Kromě zvýšených výdajů na poradenské služby roste i riziko pokut a právních sporů s konkurenty na zahraničních trzích,“ dodává Braun.

Počet probíhajících řízení pro porušení povinnosti s členskými státy (údaje z roku 2021)

Zdroj: InfringEye Report

Největším problémem je z pohledu firem opoždění u směrnice o modernizaci pravidel pro ochranu spotřebitele. U té transpoziční termín sice vyprší až v květnu, je ale jasné, že se příslušná česká novela včas schválit nestihne. „Tím, že se transpozice nestihne v termínu, hrozí, že bude v novele krátká legisvakannční lhůta, tedy období mezi dnem, kdy se právní předpis stává platným, a dnem, kdy nabývá účinnosti. Firmy by pak neměly dostatek času na úpravu interních systémů a postupů,“ uvádí poradkyně generální ředitelky Svazu průmyslu a dopravy ČR pro oblast legislativy Jitka Hlaváčková.

A extrémně problematické jsou také například průtahy se schvalováním zákona o ochraně oznamovatelů. Ten měl firmám mimo jiné uložit povinnost zřizovat „etické“ linky, jež by daly zaměstnancům možnost upozornit na nezákonné jednání ve firmě. Zákon, který upozorní na nekalé praktiky svých nadřízených, měl také chránit zaměstnance před propuštěním.

Nic z toho zatím v Česku neplatí. Zaměstnancům ochranu žádný zákon negarantuje. Problémem je absence zákona i pro ty české podniky, které jsou součástí nadnárodních skupin. Ty totiž zavádění evropských směrnic obvykle koordinují v rámci celého holdingu. „Pokud jsou čeští zaměstnavatelé součástí nadnárodní skupiny a úpravu oznamování přijmou na základě požadavku mateřské společnosti, je možné, že v blízké budoucnosti budou muset svůj vnitřní předpis opětovně revidovat, aby vyhovoval specifické národní úpravě,“ upozorňuje partnerka Randl Partners Nataša Randlová.

Špatná image evropského práva

Takové komplikace jsou pak podle právních expertů jedním z důvodů, proč evropské právo není v Česku přijímáno příliš pozitivně. „Mám pocit, že se někdy alibisticky tváříme, že právo EU není naše a že nám je v podstatě vnuceno. Tak to ale není, každý předpis EU jezdí někdo z příslušného ministerstva vyjednávat i za Česko,“ říká Šalomoun.

Kritiku často sklízí i přehnaná tvrdost unijních předpisů. Avšak i v tom si Češi často stěžují na nepravého. Přílišnou tvrdost totiž většinou mívají na svědomí domácí politici, kteří přijmou přísnější právní úpravu, než žádá evropská směrnice. Pro takový postup se vžil název gold plating neboli pozlacování.

„Příkladem může být již starší směrnice týkající se energetické náročnosti budov, kdy evropská směrnice

stanovila možnost nepožadovat energetický štítek u památkově chráněných budov, ale český zákon u těchto památkově chráněných budov tuto povinnost vyžadoval,“ upozorňuje partner advokátní kanceláře Sniehoffa a Vajda Legal a Legal Garant týdeníku Ekonom Michal Sniehoffa.

V očích Čechů také přes deset let přetrvával mýtus, že Brusel nutí výrobce potravin balit pečivo do mikrotentových sáčků. Avšak takzvaná koblihová vyhláška neměla s Evropskou unií vůbec nic společného. Vznikla ještě před vstupem Česka do unie v roce 2002 na tuzemském ministerstvu zdravotnictví. Vyhláška platila až do roku 2006 a poté byla zrušena.

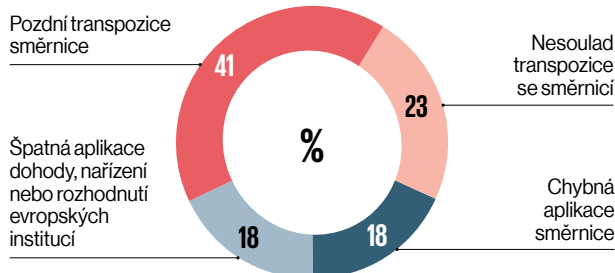
Pozdní přenesení evropských norem do českého práva způsobuje potíže hlavně firmám podnikajícím v zahraničí nebo těm z nadnárodních skupin. Nevědí totiž, co pro ně platí.

Přísnější než směrnice byl i návrh zákona o ochraně oznamovatelů předložený v minulém volebním období. Ukládal povinnost zřídit vnitřní oznamovací systém firmám od 25 zaměstnanců, zatímco směrnice ho požaduje v podnicích od 50 zaměstnanců.

Takový přístup pro podnikatele může znamenat konkurenční nevýhodu v porovnání s firmami z jiných zemí unie. „Gold plating má na podnikatele relativně významný vliv, zejména přináší vyšší administrativu a náklady,“ upozorňuje předseda představenstva Asociace malých a středních podniků Josef Jaroš.

Riziko nezdravého „vylepšování“ českých předpisů nad rámec požadavků Evropské unie ještě zvyšuje jejich projednávání ve spěchu. Resorty se totiž pod časovým tlakem snaží prosadit projednání návrhu ve zrychleném řízení, anebo vypustit alespoň některé články legislativního procesu, typicky například hodnocení dopadů regulace. „Diskuse a analýza regulací řešeného problému a jejich dopadů hned od začátku legislativního procesu a v týmové práci legislativců a odborníků z dané oblasti je přitom pro eliminaci pozlacování životně důležitá,“ upozorňuje předsedkyně komise pro hodnocení dopadů regulace při Legislativní radě vlády Jiřina Jílková. Jen takový postup dokáže zamezit přešlapům, které špatně napsaný zákon může způsobit. ■

Z jakých důvodů Evropská komise zahajuje s členskými státy řízení pro porušení povinnosti

Zdroj: Evropská komise